ἀπὸ τὴν διοίκησιν νὰ τὰ κατεβάσουν ἀπὸ τὴν ἀγχόνην, ἄλλα τὴν ἰδίαν ἐκείνην ἡμέραν καὶ ἄλλα τὴν ἐρχομένην. Οὔτ' ἐγὼ ὁ ἴδιος ὁποῦ ἔγινα αὐτόπτης νὰ σ' ἐκφρασθῶ κατ' ἀξίαν ⟨δὲν⟩ δύναμαι. Δὲν εἶναι οὔτε θαῦμα, οὔτε ὑπερβολή, ὅπως ἂν τὸ φρονήσῃς. Διότι ἐὰν τὸν ἴδιον Κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν, πόσον περισσοτέραν σκληρότητα ἔπρεπε νὰ δείξωσιν εἰς τοὺς αὐτὸν σεβομένους, καὶ μάλιστα εἰς ἀνθρώπους ἑνὸς ἔθνους, ἀπὸ τὸ ὁποῖον δὲν ἀπελάμβανον παρ' ὕβρεις καὶ ὀνείδη πάσας τὰς ἡμέρας, ὡς εἶναι καὶ μεμισημένον γένος εἰς ὅλον τὸν κόσμον· εἰς ἀνθρώπους, λέγω, κατὰ τῶν ὁποίων πρὶν συλληφθῇ εἶναι προσκεκολλημένον ἐμφύτως τὸ ἄσπονδον μῖσος του. Κρῖνε σὺ μὲ ποίαν σκληρότητα ἐτραβήχθησαν γυμνὰ διὰ νὰ ῥιφθῶσιν εἰς τὴν θάλασσαν, ἄμοιρα τῆς συμπαθεστάτης εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ταφῆς καὶ τῶν θρησκευτικῶν ἐθίμων. Ὡς καὶ οἱ εἰς τοὺς ὁποίους ἐσώζετο ὀλίγη συμπάθεια Τοῦρκοι τὰ ἐσυμπόνεσαν, διότι οἱ ἐκ τοῦ κοινοῦ των λαοῦ, εἰς ὅσους δὲν ὑπῆρχε τὸ τῆς φύσεως συμπαθητικόν, ἀλλ' ἡ κτηνώδης ἐκδικητικὴ μανία, ἄφησαν ἐπὶ ἡμέρας ὕστερον κρεμάμενα εἰς ἓν τῶν ἐκεῖ πλησίον τῆς Καινούριας βρύσεως δένδρων σώματά τινα ἀπὸ τὰ τῶν ἰδίων ἐνεχύρων, ἐνῷ τὰ λοιπὰ εἶχον συγχωρήσει εἰς τοὺς καταράτους Ἑβραίους νὰ τὰ κατεβάσωσι καὶ τὰ ῥίψωσιν εἰς τὴν θάλασσαν. Οὐδὲ οὕτω δὲ κρεμάμενα γυμνὰ ἔκαμψαν τὴν σκληρότητά των, ἐπειδὴ ἐνῷ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν τὴν θείαν πίστιν καὶ ἐσατύριζον τὸν χριστιανισμὸν δὲν ἔλειψαν καὶ νὰ τὰ κατακομματιάσουν ὡς κρέας ἐν μακέλλῳ. Ἀγνοῶ τὰ κρίματα τῆς θείας προνοίας καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἀποφασίζω ἐὰν ἐκείνη ἡ λευκότης τὴν ὁποίαν ὅλοι ἐπάνω εἰς τὰ νεκρά των σώματα ἐπαρατήρησαν παρίστανε τὴν καθαρότητα τῆς ψυχῆς των· τοῦτο ἠξεύρω, ὅτι μετὰ τὸν συναλλήλως των ἀποχαιρετισμὸν ἡ προθυμία μὲ τὴν ὁποίαν ἔτρεχον ἐπὶ τὴν ἀγχόνην καὶ ἡ ἐζωγραφισμένη εἰς τὰ πρόσωπά των χαρὰ παρίστανεν εἰς τὸν ὅστις τοὺς εἶδε θεῖόν τι καὶ οὐχὶ ἀνθρώπινον. Πόσον ἐκλελυμένον καὶ κατηφὲς πρέπει νὰ εἶναι ἓν σῶμα, τὸ ὁποῖον εἰς τεσσαρακονθήμερον διάστημα τρέφεται ὡς σὲ ἱστόρησα ἀνωτέρω, ἠμπορεῖς νὰ συμπεράνῃς. Καὶ ἂν ὀλιγώτερον ἦτον τὸ διάστημα, ὁ φόβος μόνον, καὶ ἂν ἐτρέφοντο καλῶς, ἦτον ἱκανὸς νὰ τοὺς κάμῃ τοιούτους, καὶ ὅμως ἐφαίνοντο μὲν ἐκλελυμένοι ἀπὸ τὴν σκληρὰν διαγωγήν, ὄχι ὅμως καὶ κατηφεῖς. Ποῖος ἤθελε πιστεύσει! κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν οἱ τελευταῖοι ἐστήριζον τοὺς πρώτους μὴν ἤθελε δειλιάσωσι τὸν θάνατον, καὶ ὅλοι καθ' ἣν ὥραν ἀπήγοντο εἰς τὸν θάνατον δὲν ἔχυσαν κανὲν δάκρυον λύπης, μ' ὅλον ὅτι ἦσαν πληροφορημένοι διὰ τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν φαμελιῶν των· ὅσοι κρίνουσι τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἂς κρίνωσι καὶ κατὰ τοῦτο. Ἐγὼ δὲ εὔχομαι νὰ λάβῃ ἔκβασιν ἡ κοινὴ ἡμῶν εὐχή, καὶ ὁ σκοτεινὸς ἐκεῖνος καὶ κακωτικὸς τόπος νὰ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ